

Overdenking 23 juni 2013 Silo Kirsten Timmer-Groeneweg
De onverschilligheid voorbij!

Psalm 15

**Amos 2:4-3:2; 5:20-24 Oordeel over Juda en Israël; oproep tot
 gerechtigheid**

Matteüs 5:13-16 Geroepen om zout en licht te zijn

Introductie

“Er schreeuwt een mens, onrecht; de schreeuw van de hongersnood” – woorden uit het lied dat de Cantorij net gezongen heeft. Dit lied heeft als subtitel “Lied tegen de nieuwe armoede.” Hoe nieuw is die armoede eigenlijk waar Oosterhuis over schrijft en hoe ziet die eruit? Is het niet een herhaling van de oude armoede en het oude onrecht waar de profeet Amos al over sprak? Een herhaling in een nieuw jasje. Armoede en onrecht – raakt het ons diep; staan we op de rand van onverschilligheid; of hebben we onze ogen en harten al toegesloten? De onverschilligheid kunnen we naar twee kanten voorbij gaan: naar de kant van compassie of de kant van pure onverschilligheid. Amos en Jezus sporen ons aan om vanuit compassie te handelen. Amos doet dat voornamelijk door middel van onheilsprofetieën. Een spiegel voorgehouden krijgen is meestal ongemakkelijk. Waarom dan toch de woorden van Amos? Amos is 1 van mijn favoriete profeten: de beeldspraak, de treffende woorden, de opbouw van zijn profetieën, God die brult als een leeuw. Toch is er meer dan onder de indruk zijn van deze profeet. Ten diepste heb ook ik het nodig om wakker geschud te worden, om bij compassie bepaald te worden, vooral wanneer ik de grens van onverschilligheid voorbij dreig te gaan, omdat ik soms moedeloos word van mijn, onze machteloosheid tegenover onrecht wereldwijd.

Amos en Matteüs

De profeet Amos was een schapenfokker en vijgenteler uit Tekoa, een klein landelijk dorp in Juda, ongeveer 16 kilometer ten zuiden van Jeruzalem. Hij profeteerde rond het jaar 762 v.C.j. in de plaats Bethel, in Israël. Hier stond 1 van de 2 heiligdommen van Israël. De afgelopen jaren hadden zich heel wat afgrijpselijke situaties afgespeeld onder de omringende volken, waarvan de toehoorders van Amos op de hoogte waren. Ze waren het roerend met God eens: al het onrecht aangedaan door die volken moest bestraft worden. Mensen in vredestijd gevangen nemen en verkopen als slaven; tussenpersoon zijn bij de slavenhandel; je eigen bloedverwanten vermoorden; de buiken van zwangere vrouwen openreten om te voorkomen, dat er jongens geboren worden, die later wraak kunnen nemen; botten van een koning ontheiligen door er kalk van te maken waarmee muren besmeerd worden. Natuurlijk moet al dit onrecht bestraft worden! De laatste misdaad werd begaan door de Moabieten – een volk dat wel erg dicht bij Israël woonde. Voordat de toehoorders iets kunnen zeggen, vervolgt Amos zijn woorden van oordeel. Ditmaal over Juda, de zuiderburen van Israël. Ja, de Israëlieten weten ook wel dat de mensen in Juda Gods wetten aan hun laars lappen en achter valse goden aanlopen. Ook Juda zal wel in vlammen opgaan. Dat is wel heel ernstig. Maar oké, ze hebben nu wel genoeg gehoord. Bij hen loopt toch alles prima? Ze hebben het goed voor elkaar. En ach, al die mensen die het minder goed hebben in Israël, een kniesoor die daar op let. Amos

profeteert echter onverstoort door. Dit zijn 3 van de 8 punten van de aanklacht tegen Israël (de andere staan ook in de lezing uit Amos):

- Israël verkoopt de rechtvaardigen voor zilver: onschuldigen werden schuldig verklaard door de rechter in ruil voor een omkoopbedrag
- Israël verkoopt de armen voor een paar sandalen: de Israëlieten verkochten hun arme volksgenoten als slaven voor een bedrag, dat gelijk stond aan de prijs voor een paar sandalen. Het ging dus alleen maar om geld; de menselijke waardigheid en vrijheid werden met voeten getreden
- Israël dringt de machtelozen opzij: de Israëlieten kwamen nooit op voor de zwakken en de machtelozen. Vaak waren dit weduwen en wezen.

Het ging in Israël zoals Oosterhuis schreef: "Het gaat als vuur, onrecht; het blakert de steden zwart. Maar jij woont in gekoelde tuinen, met blinde muren om je hart." De rijken en machtigen waren lang geleden de grens van onverschilligheid gepasseerd naar de kant van pure onverschilligheid en eigenbelang. God echter is rechtvaardig en oordeelt over Israël, zelfs harder dan over de omringende volken. Maar waarom zijn de misdaden van Israël ernstiger dan die van de omringende volken? Ook al gaan ze op een a-sociale manier om met de zwakkeren in de samenleving, ze vermoorden niemand. En toch zijn hun vergrijpen ernstiger in de ogen van de Heer, omdat ze beter hadden moeten weten. Zij zijn Gods volk, aan hen heeft de Eeuwige zijn liefde en leefregels bekend gemaakt – ze hadden de kennis, maar handelen tegenovergesteld. Daarom moet de rechtvaardige God wel een oordeel over hen vellen. En hij raakt hen keihard – God maakt het leger waarop Israël vertrouwt met de grond gelijk. Weg is hun trots, weg is hun vertrouwen. Wij zijn niet het volk Israël, wij zijn wel Gods kinderen door Christus Jezus. Wat betekent de boodschap van Amos voor ons?

1. Elke natie en elk individu is verantwoordelijk voor onmenselijke acties want deze zijn ten diepste opstand tegen God. We hoeven niet eens over de grenzen te kijken om onmenselijke situaties te zien: vreemdelingen die in een gevangenis worden gegooid, terwijl ze wachten op het besluit rondom hun asielaanvraag. Zien we het echt of lezen we het alleen maar in de krant als een nieuwsitem? [Zoals afgelopen week: een 46-jarige Marokkaanse vrouw had volgens Justitie geen verblijfsvergunning en belandde 2 weken geleden in detentie, in afwachting van mogelijke uitzetting. Haar 4 kinderen zien en spreken haar nauwelijks en worden mogelijk *niet* met haar uitgezet. Volgens het Europese recht heeft een illegaal verblijvende ouder recht op een verblijfsvergunning en een werkvergunning, indien de kinderen EU burgers zijn. Het krantenartikel vermeldde niet alle details om tot een gefundeerd oordeel te komen, maar het lijkt erop, dat Justitie zich mogelijk niet aan het Europese recht houdt. Lezen we er alleen maar over in de krant of helpen we bijv. Amnesty die deze vorm van onrecht tegen wil gaan?] Een ander voorbeeld: de bezuinigingen in de zorg en in het onderwijs, waarvan vooral ouderen en jongeren de dupe worden. Het is niet gemakkelijk om goed te bezuinigen; de 6 miljard Euro bezuinigingen, die onlangs zijn aangekondigd, raken mensen, dat kan niet anders. Maar waarom moeten de zwakkeren nog harder geraakt worden? Zien wij wat er gebeurt en doen we er iets aan vanuit compassie?

2. Zij, die meer kennis van Gods liefde en leefregels ontvangen hebben, worden geëvalueerd op basis van die kennis. Net zoals Israël, hebben ook wij

als Christenen kennis van Gods leefregels ontvangen. Jezus heeft ze ons voorgeleefd en gezegd, dat wij zout en licht zijn in deze wereld. Dat betekent, dat we anderen niet mogen onderdrukken en slecht behandelen. We hebben dagelijks te maken met mensen: op het werk bijvoorbeeld. Als leidinggevende of werkgever, hoe ga je om met je medewerkers? Ben je eerlijk tegenover hen? Probeer je hen minder salaris te betalen dan ze zouden moeten ontvangen? Als werknemer, werk je naar behoren of loop je de kantjes ervan af, zodat anderen meer werk moeten verrichten? Ook als gemeente hebben we dagelijks te maken met mensen. Silo is zout en licht in deze omgeving door er te zijn voor de veelal zwakkere medemens. Zout geeft smaak en maakt het verschil tussen eten met en zonder smaak. De eetavonden en Kerk met stip van afgelopen vrijdagavond zijn hier goede voorbeelden van: de Silo mensen zijn het zout, zodat deze samenkomsten een verschil maken in het leven van de aanwezigen. Silo leden zijn licht in de soms duistere levens van ex-gedetineerden, ook in de levens van gedetineerden in Oeganda voor wie regelmatig gecollecteerd wordt. Op welke manieren kunnen we nog meer zout en licht verspreiden in ons dagelijks leven?

3. Ten diepste tast onderdrukking Gods reputatie aan. God heeft elk mens naar zijn eigen beeld geschapen. Elk mens is uniek! Wanneer wij anderen onderdrukken, direct of indirect, zeggen we met ons handelen, dat God niet de Schepper is. We verloochenen dan als het ware onze Schepper. En als we als de Kerk van de Heer Jezus Christus mensen onderdrukken en niets doen aan de onderdrukking door anderen, dan komt er een dag, dat God ons ter verantwoording roept.

Conclusie

3 betekenissen van de boodschap van Amos voor ons vandaag. Ik hoop, dat we hierdoor weer bewust stilstaan bij het onrecht in ons eigen land en daarbuiten; dat we de onverschilligheid voorbij gaan naar de kant van compassie en echt zout en licht zijn, om zo, met de woorden van Amos, het recht wereldwijd te laten stromen als water, en de gerechtigheid als een altijd stromende beek. Amen.